

מוחק על מנת לכתוב

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף עה עמוד ב

והכותב שתי אותיות. תנו רבנן: כתב אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתיים - פטור, מחק אות גדולה ויש במקומה לכתוב שתיים - חייב. אמר רבי מנחם ברבי יוסי: וזה חומר במוחק מבכותב.

2. רא"ש מסכת שבת פרק ז סימן ט

ט והכותב שתי אותיות תנו רבנן כתב אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתיים פטור מחק אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתיים חייב א"ר מנחם בר' יוסי זה חומר במוחק מבכותב והיינו טעמא כי פעמים כתב במשכן טעות על קרש אחד ומוחק כדי לכתוב אחרת במקומה מן הדין היה ראוי לחייב אף מוחק אות אחת כדי לכתוב אות אחרת במקומה אלא שאינו ראוי לחייב על מחשבת כתיבה יותר מעל כתיבה עצמה ויראה שאין חייב על מחיקת טשטוש דיו אפ"ל לכתוב כמה אותיות כי לא היה במשכן אלא מחיקת אותיות כדי לכתוב במקומו. אחרי כתיב זה מתוך הסברא וגם מדנקט בברייתא מחק אות אחת ראיתי בתוספתא [פי"ב] וכתב בה נפלה דיו על ספר ומחקו שעה על הפנקס ומחקו אם יש במקומו כדי לכתוב שתי אותיות חייב וטעמא לא בריר לן וי"ל דהיינו טעמא דאות שנכתב בטעות כמאן דליתיה דמאי ועיקר החיוב בשביל מחשבת הכתיבה הלכך אפ"ל טשטוש דיו נמי והאי דנקט בברייתא מחק אות גדולה איידי דתני כתב אות אחת גדולה. והמכה בפטיש רבה ור' זעירי אמרי תרווייהו כל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש:

3. תוספתא מסכת שבת (ליברמן) פרק יב הלכה ז

ישב אחד על הפתח ונמצא צבי בתוכו אף על פי שמתכוין לישוב עד שתחשך פטור מפני שקדמה צדה למחשבה אין לך שחייב אלא המתכוין לצוד אם קדמה צידה למחשבה פטור.

4. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יט עמוד א

סיקרא ע"ג דיו, אמרי לה: חייב, ואמרי לה: פטור. אמרי לה חייב, מוחק הוא; אמרי לה פטור, מקלקל הוא.

5. רש"י מסכת גיטין דף יט עמוד א

מקלקל הוא - והוה ליה כמוחק ע"מ שלא לכתוב ולמאן דמיחייב לא הוה מקלקל כל כך שהרי כתבו ניכר.

6. תוספות מסכת גיטין דף יט עמוד א

מוחק הוא - וחשיב ליה מוחק על מנת לכתוב דמסתמא עומד לחזור ולכתוב עליו בדיו ומקלקל לא הוה דעל הכתיבה זאת תהא כתיבה העליונה רישומה ניכר טפי משאם היתה תחתונה לבדה.

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שמ

סעיף ג

* (ט) <א> המוחק דיו * (י) שעל הקלף או (יא) ד שעה שעל הפנקס, אם יש במקומו כדי לכתוב (יב) ב' אותיות, (יג) חייב. הגה: (יד) ה <ב> אסור לשבר עוגה (טו) שכתב עליה (טז) ו כמין אותיות, אף על פי שאינו מכוין רק לאכילה, (יז) דהוי מוחק. (מרדכי פרק כלל גדול).

8. משנה ברורה סימן שמ

(י) שעל הקלף - בזמנם היו רגילין לכתוב על הקלף וה"ה כל כיוצא בזה וכמו שנכתוב לקמן ואפילו על עצים יש כתיבה ומחיקה שכן היה במשכן בקרשים כדי לזווגן ועיין בבה"ל שביארנו דהמחבר מיירי שלא במקום האותיות ומוחק כדי

לכתוב במקום זה ועיין בב"ח דה"ה דיש לזוהר כשנופל דיו על האותיות או שנטף שעוה שלא למחוק הטשטוש דע"י מחיקתו מנכר האותיות והוי כמוחק ע"מ לכתוב וחייב ואפילו אם היה הטשטוש על אות אחד יש לזוהר דיש איסור עכ"פ והביאו הע"ש וט"ז והא"ר גם במ"א משמע שהוא סובר דבשעוה שעל ספר יש בו משום מחיקה וה"ה בנטיפת חלב ועיין בה"ל. ואם נמצא כן באמצע הקריאה אף דאסור לסלק השעוה והחלב מ"מ אין להוציא אחרת עבור זה ויקרא אותו התיבה בע"פ [פמ"ג וכ"כ בח"א בהלכות קה"ת ובדה"ח כתב דאם נמצא כן בין גברא לגברא יש להוציא אחרת אם אין האותיות נכרין והעתקתו לעיל בסימן ל"ב בבה"ל ע"ש]:

(יא) שעוה שעל הפנקס - היינו שדרכן היה לטוח דפי פנקסיהן בשעוה כדי לרשום עליו ואם נפל איזה טשטוש שעוה על הדף ומחק השעוה העליונה כדי שיוכל לרשום על השעוה כדרכו חייב משום מוחק:

9. ביאור הלכה סימן שמ סעיף ג ד"ה * שעל הקלף

* שעל הקלף - עיין במ"ב שהעתקתי שם לדינא דברי הב"ח וסייעתו ואף דבתשובת שבות יעקב ח"ב סי' ד' פליג ע"ז דהסרת השעוה מהקלף אינו בכלל מוחק כ"א בכלל ממחק כשממרחו בידו או בצפרניו על הקלף והנייר [ופנקס שאני שהיה מנהגם לטוח הדפין בשעוה כדי לרשום על השעוה וכדפירש"י וע"כ כשנטף עוד שעוה ע"ז הדף מתדבק זה בזה וע"כ כשמוחק השעוה העליונה כדי שישאר לו מקום לכתוב עליו הוי בכלל מוחק ע"מ לכתוב משא"כ כששעוה נוטף על קלף או נייר אין מתדבק כ"כ והוי הכתב בתוכו כמאן דמונח בקופסא והעד לזה דבתפלין אין נפסל מחמת שלא כסדרן כשסילק השעוה וכדלעיל בסימן ל"ב סקכ"ג במ"א ע"כ כשגורר ומסיר השעוה אינו בכלל מוחק כ"א כמסיר הכיסוי מלמעלה] וע"כ כתב דאם הוא רוצה להסיר השעוה מן הקלף בענין שלא יגע בשעוה בידו או בצפרניו כגון שנתייבש השעוה ויכול להסירו כלאחר יד להקפיל הגויל של הספר באותו מקום ועי"כ תפול השעוה מאליו שרי לעשות כן מ"מ למעשה אין להורות להקל נגד הב"ח וכל הני רבוותא הנ"ל שסוברים כמותו וסברת הב"ח וכל הנ"ל הוא כיון דמכ"מ הכתב לע"ע מוטשטש ע"י השעוה וע"י הסרתו יתגלה הכתב הוי בכלל מוחק ע"מ לכתוב ואף דגבי תפילין ס"ל דע"י נטיפת שעוה שלמעלה לא נתבטל האותיות שתחת השעוה שיפסל אח"כ משום שלא כסדרן מ"מ לענין שבת כיון דמתחלה לא היו יכולים לקרותו ועכשיו כשמסיר השעוה מתקן האותיות שיהיו יכולים לקראו הוא בכלל מוחק ע"מ לתקן וכמ"ש למעלה שוב מצאתי בנ"א שהקשה ג"כ על דברי הב"ח הנ"ל מהאי דינא דתפלין וכנ"ל ולפע"ד נראה לתרץ כמו שכתבתי דמ"מ הוא בכלל מוחק ע"מ לתקן. ועיין בזה בחידושי רע"א בס"ל ל"ב שדעתו כהשבות יעקב בעצם הדין דאין מוחק לענין שעוה ומ"מ הסכים לדינא ג"כ לכל הני רבוותא דאין לסלק השעוה מעל אותיות הספר בשבת משום מתקן מנא דמתקן בזה את הספר ע"ש.

10. מרדכי מסכת שבת פרק כלל גדול רמז שסט

נשאל לרבינו מאיר על עוגות התינוקות שכותבין עליהן האותיות ותיבות איך אוכלים אותם התינוקות ביום טוב והשיב אי משום מוחק ביום טוב ליכא איסורא דאורייתא במוחק אלא על מנת לכתוב כדאמרינן פרק כלל גדול מיהא איסורא דרבנן איכא ובתינוק אין לחוש דקטן אוכל נבלות אין בית דין מצווין עליו להפרישו היכא דלא ספינן ליה בידים:

11. משנה ברורה סימן שמ

(יז) דהוי מוחק - ואף דאינו ע"מ לכתוב איסורא דרבנן מיהו איכא ואף שאינו מכוין למחוק פ"ר הוא ואסור אף בדרבנן וכדמוכח בסימן שי"ו ס"ד ועיין בספר דגול מרבבה שמצדד להקל בעיקר הדין הזה והביאו בשע"ת [כב] ויש לסמוך עליו כשאינו שובר במקום האותיות בידו רק בפיו דרך אכילה.

12. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף לו עמוד א

אמר רב יהודה: דבר זה שאל בייתוס בן זונין לחכמים: מפני מה אמרו אין עושין סריקין המצויירין בפסח? אמרו לו: מפני שהאשה שוהה עליה, ומחמצתה.